

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО БЕВАКУА И С. срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 71127/01)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

12 юни 2008 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

12/09/2008 г.

Това решение ще влезе в сила при настъпване на обстоятелствата, посочени в член 44, ал. 2 от Конвенцията. То може да бъде предмет на редакторска преработка.

В делото Бевакуа и С. срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ в състав:

Пеер Лоренцен, *Председател*,
Раит Марусте,
Володимир Буткевич,
Ренате Йегер,
Изабел Беро-Льофевр,
Миряна Лазарова Трайковска,
Здравка Калайджиева, *съдии*,

и Клаудия Вестердик, *Секретар на отделението*,

след закрито съвещание, проведено на 20 май 2008 г.,

постановява следното решение, което беше прието на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 71127/01) срещу Република България, подадена в Съда на основание член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи ("Конвенцията") от двама български граждани, г-жа Валентина Николаева Бевакуа и нейния непълнолетен син С. ("жалбоподатели"), на 23 ноември 2000 г.

2. Жалбоподателите се представляват от г-жа Д. Горбунова и г-жа Г. Тишева, адвокати, практикуващи в София. Българското правителство ("Правителството") се представлява от агента си, г-жа М. Караджова, от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателите твърдят, в частност, че съдилищата не са се произнесли в разумен срок по спора за родителските права над втория жалбоподател и не са съдействали на първата жалбоподателка, който е жертва на домашно насилие от страна на бившия си съпруг.

4. На 30 август 2005 г. Съдът реши да съобщи на правителството за жалбата. Съгласно разпоредбата на член 29, параграф 3 от Конвенцията, той реши да разгледа жалбата едновременно по същество и по допустимостта.

ФАКТИТЕ**I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО**

5. Първата жалбоподателка, г-жа Валентина Николаева Бевакуа, е български гражданин, родена е през 1974 г. и през съответния период е

живяла в София. През 2003 г. или 2004 г. тя се премества в Италия. Жалбата е подадена от първата жалбоподателка от нейно име, а също и от името на сина ѝ С. ("вторият жалбоподател"), непълнолетен, който е роден през 1997 г.

6. Първата жалбоподателка се омъжва за г-н Н. през 1995 г. и ражда С. през януари 1997 г.

7. По-късно отношенията между съпрузите се влошават, г-н Н. става агресивен и на 1 март 2000 г. първата жалбоподателка напуска семейния дом със сина си и се премества в апартамент на родителите си. На същия ден първата жалбоподателка подава молба за развод и иска определяне на привременни мерки за упражняване на родителските права, като посочва, *inter alia*, че г-н Н. често използва обиден език, бие я "без причина" и не допринася за бюджета на домакинството.

8. На 7 март 2000 г. съдия в Софийския районен съд разглежда делото и определя дата за първото съдебно заседание за 11 април 2000 г., без да разглежда молбата за определяне на привременни мерки.

9. През първите два месеца след раздялата г-н Н. посещава сина си всеки ден и го води в апартаментата си през почивните дни със съгласието на първата жалбоподателка.

10. На 11 април 2000 г. районният съд не може да разгледа бракоразводното дело, тъй като г-н Н. е болен и не се явява.

11. На 6 май 2000 г. г-н Н. не довежда С. у дома след разходка. Той се обажда на първата жалбоподателка, като ѝ казва, че синът му ще живее при него. През следващите шест дни той отказва исканията на първата жалбоподателка за срещи или телефонни разговори със сина ѝ.

12. На 9 май 2000 г. първата жалбоподателка подава оплакване до органите на прокуратурата. Съответният прокурор изглежда е дал указания, че г-н Н. трябва да бъде призован с официално предупреждение. Това не е направено до 22 юни 2000 г.

13. На 12 май 2000 г. първата жалбоподателка отива да види сина си в детската градина и го отвежда у дома. Вечерта г-н Н. се обажда по телефона и се появява пред дома на първата жалбоподателка. Той вика и чука на вратата, като по този начин плаши детето и първата жалбоподателка. Г-н Н. накрая успява да влезе в апартаментата, когато бащата на първата жалбоподателка се прибира. Твърди се, че той удря или бута първата жалбоподателка в присъствието на родителите ѝ и детето. В даден момент г-н Н. взема сина си, но първата жалбоподателка се опитва да го задържи. Детето крещи. В крайна сметка, г-н Н. напуска с детето.

14. На 18 май 2000 г. първата жалбоподателка посещава съдебен лекар, който забелязва малка синина на лицето ѝ и синина на бедрото ѝ. На 25 май 2000 г. тя подава жалба в районна прокуратура и прилага медицинско свидетелство.

15. Първата жалбоподателка също така търси помощта на неправителствена организация за подпомагане на жени, жертви на домашно насилие. Предложена ѝ е възможността да остане със сина си в общежитие за такива жертви в Бургас. На 25 май 2000 г. първата жалбоподателка взема сина си от детската градина и отпътува с него до Бургас. Тя прекарва четири дни в общежитие там, без да разкрива местонахождението си на г-н Н.

16. Г-н Н. се оплаква пред местната Детска педагогическа стая (виж точка 43 по-долу), като посочва, че първата жалбоподателка е отвлякъл сина им. Първата жалбоподателка е призован от полицията. На 31 май 2000 г. тя се завръща в София и се среща с районния инспектор от детската педагогическа стая. Тя обяснява, че е била жертва на насилие и че здравето на сина ѝ е в опасност, заради агресивното поведение на бащата. Изглежда, че инспекторът не е повярвал на версията на първата жалбоподателка за развитието на събитията и, както се твърди, настоява тя да бъде подведена под отговорност за това, че е отвлякла сина си.

17. На същия ден през нощта г-н Н. посещава първата жалбоподателка в дома ѝ, като, съгласно твърденията ѝ, я е заплашвал и е отвел сина им.

18. На следващия ден, 1 юни 2000 г., инспекторът от детската педагогическа стая организира среща между първата жалбоподателка, нейният бивш съпруг и детето. Според първата жалбоподателка, заседанието е продължило четири часа. Детето е запитано дали предпочита да бъде с майка си или с баща си. Срещата приключва с устно споразумение между родителите, според което детето ще живее с баща си в продължение на един месец и след това заедно с майка си за още един месец. В резултат на това споразумение, г-н Н. оттегля своята жалба за отвлечане.

19. Според първата жалбоподателка, споразумението се изпълнява само за много ограничен период от време.

20. През следващите дни г-н Н. разрешава контактите между първата жалбоподателка и нейния син. На неустановена дата детето е болно и първата жалбоподателка се грижи за него в апартамента на г-н Н.

21. На 13 юни 2000 г. първата жалбоподателка се явява пред районния съд на заседание по бракоразводното дело. Тя не е представлявана от адвокат. Г-н Н. не се явява. Адвокатът му присъства. Първата жалбоподателка посочва, че поддържа исканията си. Съдът не разглежда искането за привременни мерки. Първата жалбоподателка не повдига въпроса. Съдът определя срок за помирение, както се изисква от закона, и отлага разглеждането на делото за 29 септември 2000 г.

22. На 22 юни 2000 г. полицията призовава г-н Н. и му прави официално предупреждение във връзка с жалбата на първата жалбоподателка от 9 май 2000 г. (виж параграф 12 по-горе). В резултат на това, г-н Н., както се твърди, става агресивен. На 28 юни 2000 г. когато той довежда С. за посещение в апартамента на майка си, г-н Н. реагира остро на забележките на първата жалбоподателка и я удря в присъствието на сина им. На следващия ден първата жалбоподателка посещава лекар, който отбелязва синина на левият ѝ клепач и подуване на бузата. Тя съобщава и за болка в дясната си китка.

23. На 3 и на 6 юли 2000 г. първата жалбоподателка прави оплакване пред инспектора от детска педагогическа стая в местното полицейско управление, но той казва, че нищо не може да се направи и че спорът трябва да се реши от съда.

24. През юли и август 2000 г. първата жалбоподателка подава жалба в Министерството на вътрешните работи, като посочва, че органите на министерството трябва да ѝ съдействат да получи родителските права над детето си и че трябва да бъдат взети мерки, за да бъде защитен синът си, който е в опасност, тъй като г-н Н. не се грижи добре за него и е агресивен към нея. Първата жалбоподателка се оплаква, че нищо не е било направено в това отношение от страна на полицията. През август 2000 г. тя получава отговор, в който се заявява, че въпросът е бил разгледан и от страна на полицейските служители не е установено неправомерно поведение. Полицията била направила това, което е могла, а останалите въпроси били частен спор.

25. На 11 септември 2000 г. първата жалбоподателка подава писмено искане до районния съд, в което повтаря искането си за привременни мерки. Тя информира съда за съответните събития от 6 май 2000 г. и отнася оплакванията си до органите на прокуратурата. Освен това, тя заявява, че нейният син живее в условия, които застрашават развитието му. Първата жалбоподателка иска да бъдат допуснати за разпит двама свидетели по този въпрос.

26. На 12 септември 2000 г. съдията разглежда твърденията на жалбоподателката в закрито заседание и решава, че искането за привременни мерки трябва да се разгледа на 12 октомври 2000 г., а не в съдебното заседание, насрочено за 26 септември 2000 г.

27. На 26 септември 2000 г. Районният съд провежда заседание по бракоразводното дело. Той отбелязва, че страните не са могли да се помирят и определя съдебното заседание по същество за 14 ноември 2000 г.

28. На 12 октомври 2000 г. Районният съд провежда заседание по въпроса за привременните мерки. Г-н Н. иска преписките на прокурорите и на полицията, които са разгледали оплакванията на първата жалбоподателка, да бъдат приети като доказателство. Той заявява, че тези органи са изслушали безпристрастни свидетели -

няколко съседни - и са установили убедително, че твърденията на първата жалбоподателка за физическо насилие са неоснователни. Адвокатът на първата жалбоподателка възразява, заявявайки, че преписките могат да бъдат отнесени към спора по същество на бракоразводното дело, но не трябва да се разглеждат в производството за привременни мерки. Съдът решава да отложи съдебното заседание за 14 ноември 2000 г., за да даде възможност за предоставяне на прокурорските преписки.

29. На 14 ноември 2000 г. Районният съд разглежда искането за привременни мерки. Той изслушва по един свидетел за всяка от страните. Бащата на първата жалбоподателка, който е изслушан като свидетел, потвърждава, че г-н Н. на два пъти е бил агресивен и че често са избухвали кавги между родителите на детето. Роднина на г-н Н. свидетелства, че той се е грижил добре за детето. Първата жалбоподателка също представя писмено становище от психотерапевт, който работи за неправителствена организация, чиято помощ тя е търсила. Терапевтът описва посещенията на първата жалбоподателка в центъра за жертви на домашно насилие и заявява, че според нея първата жалбоподателка е получил силно емоционално разстройство в резултат на поведението на г-н Н. и пасивното отношение от страна на властите. Г-н Н. оспорва твърденията, съдържащи се в писменото становище. Съдът решава, че това е равносилно на оспорване на автентичността на документа и приканва страните да представят доказателства в това отношение. Като взема предвид необходимостта да се даде време на страните да представят такива доказателства и като отбелязва, че прокурорските преписки, касаещи оплакванията на жалбоподателите, не са му предадени, районният съд отлага делото за 12 декември 2000 г. Заседанието, насрочено за 12 декември 2000 г., е отложено по-късно, без да бъдат посочени основания.

30. Следващото заседание се провежда на 13 февруари 2001 г. По отношение на производството относно автентичността на писменото становище на психотерапевта, адвокатът на първата жалбоподателка представя документи, които показват, че неправителствената организация, за която работи терапевтът, е регистрирана през 1997 г. Адвокатът на г-н Н. заявява, че в съответствие със законодателството, в сила от 1 януари 2001 г., неправителствените организации е трябвало да бъдат пререгистрирани. По тази причина той възразява относно допускането като доказателство на писменото становище на психотерапевта. Съдът тълкува това възражение като оспорване на автентичността на документите за регистрация и приканва страните да представят доказателства в това отношение.

31. В този момент, първата жалбоподателка оттегля молбата си и иска от съда да се произнесе по същество относно исканията за развод, включително иска за родителските права над детето. Тогава съдът

прекръпява производството по привременните мерки. След това изслушва двама свидетели. Съседка свидетелства, че е чула съпрузите да се карат често в миналото и е виждала синините по тялото на първата жалбоподателка. Последната се оплакала, че г-н Н. я е биел. Колега на г-н Н. свидетелства, че никога не го е виждал агресивен. Съдът също така допуска като доказателство прокурорските преписки относно оплакванията на първата жалбоподателка, направени през 2000 г. Тъй като страните искат изслушване и на други свидетели, съдът отлага съдебното заседание за 24 април 2001 г.

32. От лятото на 2000 г. първата жалбоподателка може да вижда сина си само в неговата детска градина, тъй като посещенията в дома на г-н Н. създават напрежение. На 7 март 2001 г. тя взема сина си и го завежда у дома. Г-н Н. подава оплакване до органите на прокуратурата и полицията и също пише до съдията, занимаващ се с делото за развод. В резултат на това, на 19 март и 17 април 2001 г. първата жалбоподателка е призован от полицията и ѝ е направено официално предупреждение. Според първата жалбоподателка, г-н Н. също така я заплашвал с физическо насилие, но тя задържа при себе си детето. Според г-н Н., на 11 март 2001 г. през нощта той е бил нападен от мъже, наети от първата жалбоподателка, в нейно присъствие.

33. Последното заседание на бракоразводното дело се провежда на 24 април 2001 г. Съгласно Закона за закрила на детето (виж параграф 47 по-долу), експерт от новосъздадената регионална дирекция „Социално подпомагане“ дава становище, след като проучва преписката и се среща с детето. Той съобщава, че детето изпитва страх от баща си, тъй като той биел майка му, и че детето предпочита да живее с майка си.

34. С решение от 23 май 2001 г. районният съд се произнася относно развода и установява, че и двамата съпрузи са отговорни за разстройството на брака си. По-нататък Съдът счита, че и двете страни са били добри родители, но, с оглед на крехката възраст на момчето, то се нуждае от майка си. Следователно, първата жалбоподателка получава родителските права над детето и на г-н Н. е уреден режим на лични отношения с детето.

35. Г-н Н. обжалва, като заявява, че твърденията, че той е проявявал насилие, са неверни и че той винаги е полагал по-добре грижи за детето си.

36. При въззивното производство Софийски градски съд провежда заседание на 19 март 2002 г. Той изслушва двама свидетели, които потвърждават агресивното поведение на г-н Н.

37. На 21 март 2002 г. Софийски градски съд потвърждава решението на по-долната инстанция, като счита, че е имало достатъчно доказателства, че г-н Н. е бил агресивен и е биел първата жалбоподателка по време на брака им. Такова поведение е лош пример

за едно младо момче. Първата жалбоподателка е следователно по-подходящ да отглежда детето.

38. На 18 юни 2002 г. първата жалбоподателка посещава апартамента на г-н Н., придружена от двама приятели, за да събере вещите си. Нейният бивш съпруг става агресивен и я бие. На следващия ден първата жалбоподателка посещава съдебен лекар, който отбелязва охлузвания по лицето, дясната ръка и подмишницата ѝ и лявото ѝ бедро. Тя се оплаква на органите на прокуратурата, които с решения от октомври и декември 2002 г. и януари 2003 г. отказват да образуват наказателно производство срещу г-н Н., като посочват, че първата жалбоподателка трябва да възбуди наказателно производство от частен характер, тъй като твърдените наранявания попадат в категорията на леките телесни повреди.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

1. Привременни мерки при делата за развод

39. В съответствие с чл. 261 от Гражданския процесуален кодекс, съдът, който разглежда делото за развод, определя привременни мерки за родителските права по искане на една от страните в производството.

40. Върховният съд приема, че по принцип не трябва да бъдат определяни такива мерки по време на задължителния двумесечен срок за помирение, освен ако е в интерес на децата и по-специално, ако забавянето им може да повлияе неблагоприятно на развитието на децата и на тяхното възпитание (решение № 86 от 6 юни 1973 г. по дело № 1518/73).

41. Чл. 71, ал. 2 от Семейния кодекс предвижда, че споровете за родителски права върху дете между родители, живеещи разделени, могат да бъде представени за разглеждане пред местния районен съд. Тази разпоредба се отнася до спорове, които не са били представени за решаване при развод или други производства (аргумент от чл. 95 от Гражданския процесуален кодекс).

2. Жалби за бавност в производството

42. Страна по висящо гражданско производство може да подаде жалба за бавност в производството, в съответствие с чл. 217а от Гражданския процесуален кодекс. Жалбата се разглежда от председателя на по-горния съд, който може да разпорежи конкретни мерки за ускоряване на производството. Не е ясно дали жалбата за бавност може да бъде насочена срещу бавност при разглеждането на исканията за привременни мерки.

3. Детски педагогически стаи

43. Чл. 26 и 27 от Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните от 1958 г., изм., определя Детските педагогически стаи на общинско ниво. В стаите работят инспектори, назначени от Министерството на вътрешните работи. Тяхната задача е да подпомагат органите на прокуратурата и полицията при разследването на престъпления, извършени от непълнолетни, а също и в разследването на престъпления, при които непълнолетни са били жертва. Детските педагогически стаи нямат правомощия да издават задължителни разпореждания относно родителските права и по въпроси, свързани с личните отношения на родителите с децата.

4. Наказателен кодекс и Наказателно-процесуален кодекс

44. Съгласно чл. 161, във връзка с чл. 129 и чл. 132 от Наказателния кодекс, наказателното производство, свързано със "средни телесни повреди", умишлено причинени от съпруг, родител, дете, брат или сестра на жертвата, може да бъде образувано само по инициатива на жертвата. Съгласно чл. 129, ал.2, нараняванията с трайни последици върху здравето, които не са опасни за живота или наранявания, които могат да бъдат опасни за живота, но не водят до трайни последици, се считат за "средни телесни повреди". В същата категория попадат наранявания, причиняващи трайни проблеми на слуха и зрението или движението на крайниците, обезобразяване на лицето или други части на тялото, както и наранявания, като например счупване на челюст или избиване на зъби, без които се затруднява дъвченето и говоренето.

45. Съгласно чл. 161, във връзка с чл. 130-132 от Наказателния кодекс, наказателното производство по отношение на умишлено причинена "лека телесна повреда", могат да бъдат заведени само от страна на пострадалия, с изключение на случаите с участие на държавен служител или в случаите на повторни нарушения. Съгласно чл. 130, ал. 1, нараняванията, различни от тези, които се считат за тежки или средни телесни повреди попадат в категорията на "леките телесни повреди". Съдилищата са приели, че натъртвания на лицето, счупен нос и контузии на главата, без загуба на съзнание, са примери на леки телесни повреди (Върховен съд, тълкувателно решение ППВС № 3, 27.11.1979 г.).

46. Съгласно Наказателно-процесуалния кодекс, когато се образува наказателно производство от страна на жертвата, той или тя действа като частен обвинител. Производство се прекратява, ако жертвата не се яви, когато е била призована или се откаже от делото.

5. *Закон за закрила на детето от 2000 г. и Закон за защита срещу домашното насилие от 2005 г.*

47. Със Закона за закрила на детето, който влезе в сила на 17 юни 2000 г. се образува Държавната агенция за закрила на детето и териториални структури „Социално подпомагане“, които са упълномощени, *inter alia*, да определят мерки за защита по отношение на децата в опасност. В съответствие с преходните разпоредби на закона, Агенцията и службите започват да функционират не по-рано от февруари 2001 г., когато са приети съответните правилници и инструкции.

48. Законът за защита срещу домашното насилие, влязъл в сила през март 2005 г., предвижда административни и полицейски мерки в случаи на домашно насилие. По-специално, компетентният съд може да издаде предписания за отстраняване на извършителя от общото жилище, да му се забрани да доближава дома, работното място или мястото на социални контакти на жертвата, временно да бъдат ограничени родителските права на извършителя и да бъдат наложени задължителни образователни програми. Несъобразяването с мерките, наложени от съда, може да доведе до глоби, арест и наказателно преследване.

III. ПРИЛОЖИМИ МЕЖДУНАРОДНИ ДОКУМЕНТИ

1. *Препоръка (2002) 5 на Комитета на министрите на Съвета на Европа*

49. В своята Препоръка (2002)5 от 30 април 2002 г. относно защитата на жените от насилие, Комитетът на министрите на Съвета на Европа заявява, *inter alia*, че държавите членки следва да въведат, развият и/или да подобрят, когато това е необходимо, национални политики срещу насилието във връзка с максимална безопасност и защита на жертвите, подкрепа и съдействие, с изменение на наказателното и гражданското законодателство, с повишаване на обществената осведоменост, с обучение за професионалисти, които се сблъскват с насилието срещу жените, и с неговото предотвратяване.

50. Комитетът на министрите препоръчва, по-специално, на държавите-членки да наказват сериозното насилие срещу жените като например сексуалното насилие и изнасилването, злоупотребата с уязвимостта на бременни, беззащитни, болни, инвалиди или зависими жертви или злоупотребата с положението на извършителя. Препоръката също така гласи, че държавите членки трябва да гарантират, че всички жертви на насилие са в състояние да заведат дело, да създадат разпоредби, които да гарантират, че може да бъде

образувано наказателно производство от прокурора и насърчава прокурорите да считат насилието срещу жени за утежняващ или решаващ фактор при вземането на решение дали да се повдигне или не обвинение от общ характер и да се гарантира, при необходимост, че са взети мерки за ефективна защита на жертвите срещу заплахи и евентуални актове на отмъщение и да се предприемат конкретни мерки, с които да се гарантира, че правата на децата са защитени по време на делото.

51. По отношение на насилието в семейството, Комитетът на министрите препоръчва на държавите членки да квалифицират всички форми на насилие в семейството като престъпни деяния и да предвидят възможност за предприемане на мерки с цел, *inter alia*, да се даде възможност на съдебната система да предприема своевременни мерки, целящи защита на жертвите, забрана за извършителя да осъществява контакт, да общува или да се доближава до жертвата или да пребивава на определени места или да ги посещава; да санкционира всички нарушения на мерките, наложени на извършителя, и да установят задължителен протокол за действие от страна на полицията, медицинските и социалните служби.

2. Други документи

52. В член 4 (в) от Декларацията на Общото събрание на ООН за премахване на насилието срещу жените (1993 г.) се призовават държавите да "полагат необходимата грижа за предотвратяване, разследване и в съответствие с националното законодателство да наказват актовете на насилие срещу жените, независимо дали тези действия се извършват от държавата или от частни лица".

53. В третия си доклад от 20 януари 2006 г. до Комисията по правата на човека на ООН, Икономически и социален съвет (E/CN.4/2006/61), Специалният докладчик на ООН по въпросите на насилието срещу жените счита, че съществува правило в международното обичайно право, което "задължава държавите да предотвратяват и да реагират на актове на насилие срещу жени с необходимата грижа". Това заключение се основава главно на анализ на развитието на съдебната практика на няколко международни организации, включително и на този Съд (препратка към *Osman срещу Обединеното кралство*, решение от 28 октомври 1998 г., Доклад за съдебни решения и решения 1998-VIII), Интерамерикански съд по правата на човека (препратка към делото на *Velasquez Rodriguez срещу Хондурас*), Интерамериканска комисия по правата на човека (препратка към Доклад № 54/01, Дело 12.051, *Maria da Penha Maia Fernandes (Бразилия)*) и мониторингов комитет за Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените (препратка към делото на *A.T. срещу Унгария* – 2005 г.).

ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

I. ПО ОТНОШЕНИЕ НА ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 8 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

54. На основание членове 3, 8, 13 и 14, жалбоподателите се оплакват, че властите не са успели да предприемат необходимите мерки, за да осигурят зачитане на семейния им живот и не са успели да защитят първата жалбоподателка срещу насилственото поведение на бившия ѝ съпруг.

55. Съдът счита, че при конкретните обстоятелства по настоящото дело тези оплаквания следва да бъдат разгледани в съответствие с член 8 от Конвенцията, който гласи, предвид настоящото дело:

“1. Всеки има право на неприкосновеност на личния и семейния си живот...

- 2. Намесата на държавните власти в упражняването на това право е недопустима, освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите**
- A. Допустимост**

56. Правителството заявява, *inter alia*, че първата жалбоподателка не е изчерпал всички вътрешноправни средства за защита, тъй като тя не е настоявала за разглеждане на молбата ѝ за налагане на привременни мерки, не е представила доказателства към нея преди 11 септември 2000 г. и в крайна сметка я е оттеглила. При тези обстоятелства оплакванията пред Съда представляват злоупотреба, тъй като първата жалбоподателка доброволно се е отказал от искането си. Правителството също така твърди, че първата жалбоподателка е могла да заведе иск съгласно чл. 71, ал. 2 от Семейния кодекс и да поиска мерки по реда на Закона за закрила на детето.

57. Жалбоподателите отговарят, че е било очевидно, че въпросът е спешен, тъй като първата жалбоподателка се позовава, както в иска си за развод, така и в молбата за прилагане на привременни мерки от 1 март 2000 г., на физическия и психически тормоз от страна на нейния съпруг. Тъй като самата цел на привременните мерки е бързото

разрешаване на конфликти, за нея е било ненужно да настоява за бързо разглеждане. Оттеглянето на молбата е било резултат от подхода на отлагане на районния съд, което обезсмисля процедурата за привременните мерки. Жалбоподателите заявяват още, че въпреки очевидната необходимост от спешни мерки, полицията и органите на прокуратурата са отказали съдействие по причина на това, че събитията се отнасят до частен спор. Чл.71, ал. 2 от Семейния кодекс е бил неприложим, а Законът за закрила на детето не е бил прилаган на практика в съответния момент.

58. Съдът отбелязва в самото начало, че правителството не е направило възражение във връзка с неподаването от страна на първата жалбоподателка на жалба за бавност съгласно чл. 217а от Гражданския процесуален кодекс. Следователно, не е необходимо да се изследва дали това е средство за защита е трябвало да бъде изчерпано в конкретните обстоятелства на настоящия случай.

59. Съдът счита, че първата жалбоподателка, след като е подал молба за привременни мерки относно родителските права, е имала право тя да бъде разгледана без неоснователно забавяне. С оглед на обяснението на първата жалбоподателка и фактите по делото, обстоятелството, че тя е оттеглила искането си за привременни мерки след натрупване на оспорени забавяния, не води до заключение, че тя не е изчерпала вътрешноправните средства за защита и не може да се приеме, че тя е действала с цел злоупотреба. Съдът също така отбелязва, че чл. 71, ал. 2 от Семейния кодекс е бил неприложим (виж § 41 по-горе) а очевидно в съответния момент механизмите, предвидени в Закона за закрила на детето, все още не са действали.

60. Съдът също така отбелязва, че оплакванията не са явно необосновани по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията или недопустими на други основания и следователно ги обявява за допустими.

Б. По съществува на спора

1. Становища на страните

61. Правителството счита, че първата жалбоподателка е представил фактите извън техния контекст. В действителност, случаят се отнася до твърдения за оплаквания между съпрузите в хода на бракоразводното дело. Такива твърдения са често срещано явление и често се правят с цел да се постигне по-благоприятен изход от производството. Като първата жалбоподателка, така и нейният съпруг са подали множество жалби един срещу друг, с които търсят съдействието на полицията и органите на прокуратурата без основателна причина.

62. Правителството също така твърди, че в действителност не е съществувала особена опасност за жалбоподателите. В процесния период първата жалбоподателка е живяла отделно от съпруга си. Отговорна е, заедно с бившия си съпруг, за това, че детето ѝ, вторият жалбоподател, е станало свидетел на конфликтите на родителите си.

63. Жалбоподателите заявяват, като се позовават на членове 3, 8, 13 и 14, че съответното законодателство, според което в тежест на жертвата е да възбуди наказателно преследване за лека телесна повреда, е несъвместимо със задължението на държавата да предостави защита срещу домашното насилие и е дискриминационно, поради това, че недостатъците на закона се отразяват непропорционално върху жените. Недостатък на българския закон е бил в това, че той е третираше домашното насилие като тривиален семеен въпрос, който не дава основание за преследване от общ характер. Определяйки домашното насилие като частен акт, българското законодателство не гарантира, че жертвите, които често са уязвими - ще бъдат в състояние да заведат дело. По-специално, от първата жалбоподателка не може да се очаква да възбуди производство от частен характер срещу г-н Н., тъй като това би означавало да действа като прокурор и следовател по един много чувствителен въпрос и да рискува да предизвика бурната реакция на своя съпруг. Освен това, властите не само са отказали да съдействат за преследването на съпруга ѝ, но дори са я обвинили в отвлечение, когато тя потърсила убежище, заедно със сина си, в дом за малтретирани жени.

2. Становище на Съда

(а) Приложими принципи

64. Въпреки че основната цел на член 8 е да бъде защитен индивидът срещу своеволни действия от страна на публичните власти, заедно с това може да има положителни задължения, присъщи в ефективно "зачитане" на личния и семейния живот, и тези задължения могат да включват приемането на мерки в сферата на отношенията на индивидите помежду им. Децата и други уязвими лица, по-специално, имат право на ефективна защита (виж *X and Y срещу Холандия*, решение от 26 Март 1985 г., Серия А № 91, pp. 11-13, §§ 23-24 и 27, и *August срещу Обединеното кралство* (Реш.), № 36505/02, 21 Януари 2003 г.).

65. Правото да се зачита семейния живот съгласно член 8 включва правото на родителя да бъдат предприети мерки, за да се върне той/тя отново при детето си, и задължение - макар и не абсолютно - за националните органи да предприемат такива действия (вж. като скорошно решение) *Šobota-Gajić срещу Босна и Херцеговина*,

№ 27966/06, § 51, 6 ноември 2007 г., с по-нататъшни препратки). По отношение на зачитането на личния живот, Съдът в предишни случаи е поддържал, при най-различен контекст, че концепцията за личния живот включва физическата и психологическата цялост на едно лице. Освен това, положителните задължения на властите - в някои случаи по силата на член 2 или член 3, и в други случаи по силата на член 8, самостоятелно или във връзка с член 3 от Конвенцията - могат да включват, при определени обстоятелства, задължението да се поддържа и прилага в практиката адекватна правна рамка, която да предоставя защита срещу актовете на насилие от частни лица (виж решенията, цитирани в параграф 85 по-горе, и също *Osman срещу Обединеното кралство*, решение от 28 октомври 1998 г., Доклади 1998-VIII, §§ 128-130, и *М.С. срещу България*, № 39272/98, ЕСПЧ 2003-XII). Съдът отбелязва в тази връзка, че особената уязвимост на жертвите на домашно насилие и необходимостта от активно участие на държавата в тяхната защита, е подчертавано в редица международни актове (вж. параграфи 49-53 по-горе).

(б) Прилагане на фактите по делото

66. Задачата на Съда е да разгледа дали реакцията на властите в положението, при което първата жалбоподателка, действащ от свое име и от името на сина си, втория жалбоподател, търси тяхната помощ е в съответствие с положителните им задължения, произтичащи от член 8.

67. Помощта на съответните органи е била поискана в ситуация, в която първата жалбоподателка и нейният съпруг, които са разделени и са били в процес на развод, са поискали да получат родителските права над техния тригодишен син и са си отнемали момчето многократно едни от друг, включително чрез използване на физическа сила. Освен това, за г-н Н, бащата, се твърди, че е нападнал първата жалбоподателка (виж. параграфи 7-25 и 38 по-горе). Първата жалбоподателка е поискал привременни мерки за родителските права и е потърсил помощ във връзка с агресивно поведение на съпруга си.

(i) Разглеждане на молбата за привременни мерки

68. Съдът отбелязва, че, поради самата си същност и цел, молбата за привременни мерки относно родителските права обикновено трябва да се разглежда с известна степен на приоритет, освен ако няма никакви специални причини да не се прави това. Не изглежда да са съществували такива причини в случая на жалбоподателите. Наистина, молбата за привременни мерки относно родителските права се е основавала, *inter alia*, на твърдения за агресивно поведение и поради това ясно се е нуждаела от приоритетно разглеждане (вж. § 7 по-горе).

69. Вярно е, че твърденията, направени от първата жалбоподателка, както и всички релевантни обстоятелства по отношение на положението на детето са се нуждаели от проверка, която не може да се направи без събиране на доказателства. Ето защо, жалбоподателите не могат да очакват да получат решение веднага след подаване на молбата за привременни мерки.

70. Доказателствата, обаче са, че районният съд не е третирали въпроса с някаква степен на приоритет и през първите шест месеца не е обърнал внимание на въпроса за привременни мерки. През юни 2000 г. започва разглеждането на иска за развод, вместо да се разглежда най-напред режима на временното предоставяне на родителските права (вж. §§ 8, 10 и 21 по-горе).

71. Това забавяне е резултат от практиката на националните съдилища за отлагане на въпросите, свързани с родителските права в бракоразводното дело, до изтичане на предвидения срок за помирение (виж §§ 21, 27 и 40 по-горе). Тъй като тази практика има за законна цел да се улесни помирието, Съдът счита, че автоматичното му прилагане в случая на жалбоподателите, независимо от конкретните обстоятелства, изискващи ускоряване, е неоправдано.

72. Освен това, след 11 септември 2000 г., когато първата жалбоподателка информира районния съд за сцените, на които детето е станало свидетел по-рано същото лято, то трябва да е било очевидно за съдията по делото, че вторият жалбоподател, тригодишен по това време, е бил неблагоприятно засегнат от невъзможността на родителите му, които са живели разделено, да се споразумеят относно временния режим на родителските права, в очакване на бракоразводното дело. Освен това, г-н Н. е възпрепятствал възможността за контакт между първата жалбоподателка и детето ѝ, вторият жалбоподател (вж. параграфи 11 - 32 по-горе). Трябва да е било очевидно, следователно, че са необходими спешни мерки, по-специално, в интерес на детето.

73. Съдът счита, че при тези обстоятелства, задължението на властите съгласно член 8 да осигурят зачитането на правото на личен и семеен живот на двамата жалбоподатели - родител и дете – е изисквало молбата за привременни мерки да бъде разгледана добросъвестно и без забавяне. Те също така са имали задължение да гарантират упражняването на правото на двамата жалбоподатели на нормални контакти между тях.

74. Районният съд, обаче, продължава многократно да отлага разглеждането на молбата за временно предоставяне на родителските права, понякога по причини, които са далеч от същността на спора - например, да се провери регистрацията на неправителствената организация (вж. §§25-30 по-горе), така че поне едно от тези отлагания може справедливо да бъде описано като произволно. Също

така, районният съд не полага никакви усилия, каквито е могъл да положи, за да събере всички относими доказателства в едно заседание. Освен това, той е позволил дълги интервали между заседанията (вж. §§ 28-33 по-горе).

75. Съдът счита също, че решението на първата жалбоподателка да оттегли молбата си за привременни мерки през февруари 2001 г. не е било неоснователно при тези обстоятелства, като се има предвид неоправданото забавяне на разглеждането ѝ (виж §§ 8, 10, 21 и 25-31 по-горе).

76. В обобщение, занимаването на районния съд с въпроса за привременните мерки в продължение на около осем месеца (юни 2000 г. - февруари 2001 г.) подлежи на критика поради недостатъчното внимание към необходимостта от конкретно ускоряване през този период. Този подход, през периода на обтегнати отношения между първата жалбоподателка и нейния съпруг, който се отразява неблагоприятно върху втория жалбоподател, тригодишно дете по това време (виж §§ 11, 13, 17 и 22 по-горе), е трудно да се съвмести със задължението на властите да осигурят зачитане на личния и семейния живот на жалбоподателите.

(ii) Оплакванията на първата жалбоподателка относно агресивното поведение на г-н Н.

77. Съдът отбелязва, че медицинското свидетелство във връзка с първия инцидент, за който е направено оплакване, е издадено няколко дни след събитията и следователно е с по-малка доказателствена стойност (вж. §§ 13 и 14 по-горе).

78. Няма съмнение за доказателствената стойност на второто медицинско свидетелство, което документира синина върху клепача на първата жалбоподателка и подуване на бузата ѝ след инцидента от 28 юни 2000 г. (виж § 22 по-горе). Съдът също отбелязва, че агресивното поведение на г-н Н., макар и през определен период от време преди въпросните събития, е установено от Софийския градски съд в решението му от 21 март 2002 г. (вж. § 37 по-горе).

79. Въз основа на тези факти Съдът е убеден, че оплакванията на първата жалбоподателка относно поведението на г-н Н. се отнасят до нейната физическа цялост и благосъстояние, и че, предвид естеството на твърденията и фактите по делото като цяло, въпросът за адекватността на реакцията на властите може да доведе до прилагане на член 8 от Конвенцията. Освен това, в конкретните обстоятелства този въпрос е засегнал също правото на втория жалбоподател на зачитане на личния му живот, тъй като той не е могъл ефективно да упражнява правото си на редовни контакти с първата жалбоподателка и, винаги когато такива контакти са се осъществявали, те са били

неблагоприятно повлияни от инцидентите, на които е трябвало да бъде свидетел (виж §§ 11-32 по-горе).

80. Съдът отбелязва, че полицията и прокуратурата, към които първата жалбоподателка се е обърнал за помощ, не са останали напълно пасивни – на г-н Н. е било направено предупреждение от полицията и е бил направен опит да се посредничи за постигане на неформално споразумение между родителите, макар и с малък практически ефект (вж. §§ 12, 14 и 16-20 по-горе).

81. Освен това, българската правна система предоставя правни средства, чрез които първата жалбоподателка е могъл да търси установяване на фактите, както и наказване и обезщетение от г-н Н. - тя е могла да възбуди наказателно производство от частен характер и да предяви граждански иск за вреди срещу г-н Н. (Виж параграф 44 по-горе).

82. Без да се пренебрегва уязвимостта на жертвите в много от случаите на домашно насилие, в този конкретен случай Съдът не може да приеме аргумента на жалбоподателите, че нейните права, съгласно Конвенцията, биха могли да бъдат защитени, само ако г-н Н. е бил преследван от държавата и, че Конвенцията изисква преследване от страна на държавата, а не преследване от страна на жертвата във всички случаи на домашно насилие. Въпреки че Съдът не може да не вземе предвид това, че съответното българско законодателство, съгласно което много актове на сериозно насилие между членовете на семейството не могат да бъдат преследвани без активното участие на жертвата (виж параграфи 44-46 по-горе), може при определени обстоятелства да създаде проблем относно съвместимостта с Конвенцията, неговата задача е ограничена до разглеждането на конкретните факти, представени пред него. Съдът не е в положението да замени националните органи и да избира вместо тях сред широк спектър от възможни мерки, които биха могли да са достатъчни, за да осигурят зачитането на личния и семейния живот на жалбоподателите. В рамките на Конвенцията изборът на средства за осигуряване на съответствие с член 8 в сферата на отношенията между индивидите, по принцип е въпрос, който попада в рамките на свободата на преценка на местните власти.

83. Въз основа на конкретните факти по това дело, Съдът счита, че някои административни и полицейски мерки - сред тях, например, тези, посочени в Препоръка (2002)5 на Комитета на министрите на Съвета на Европа, или тези, въведени в българското право със Закона за домашното насилие от 2005 г. (виж параграфи 48-53 по-горе) - са били предприети. Въпреки това, в съответния момент българското законодателство не е предвиждало конкретни административни и полицейски мерки и мерките, предприети от полицията и органите на прокуратурата въз основа на общите им правомощия, не са се оказали

ефективни. Съдът счита също, че възможността на първата жалбоподателка да възбуди наказателно производство от частен характер и да потърси обезщетение, не е достатъчна, тъй като такива производства очевидно изискват време и не могат да послужат за предотвратяване на повтарянето на инцидентите, за които има оплакване. По мнение на Съда, това, че държавните органи не са наложили санкции или по друг начин не са наложили задължение на г-н Н да се въздържа от незаконни действия, подлежи на критика при обстоятелствата в този случай, тъй като то представлява отказ да бъде предоставена незабавно необходимата помощ на жалбоподателите. Преценката на органите, че такава помощ не се дължи, тъй като спорът е от "частен характер" е несъвместима с техните позитивни задължения за гарантиране на упражняването на правата на жалбоподателите по член 8.

iii. Заключение

84. По мнение на Съда, кумулативните резултати от отказа на районния съд незабавно да приеме привременни мерки относно родителските права в ситуация, която е засягала неблагоприятно жалбоподателите и преди всичко благосъстоянието на втория жалбоподател, и липсата на достатъчно мерки от страна на държавните органи през същия период като реакция спрямо поведението на г-н Н., са довели до непредоставяне на помощ на жалбоподателите, в противоречие с позитивните задължения на държавата по силата на член 8 от Конвенцията да гарантира зачитане на личния и семейния им живот.

II. ПО ОТНОШЕНИЕ НА ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 § 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

85. Жалбоподателите се оплакват от продължителността на производството за предоставяне на родителските права. Член 6 § 1 гласи, предвид настоящото дело:

“1. Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения..... има право на гледане на неговото дело в разумен срок от съд...”

A. Допустимост

86. Правителството счита, че с жалбата се злоупотребява и че тя е недопустима поради неизчерпване на всички вътрешноправни средства за защита, тъй като първата жалбоподателка е оттеглил искането си за привременни мерки. Жалбоподателите не са съгласни.

87. Съдът отбелязва, че правителството не е направило възражение във връзка с неподаването от страна на първата жалбоподателка на жалба за бавност по чл. 217а от Гражданския процесуален кодекс (виж § 42 по-горе). Не е необходимо да се разглежда, следователно, дали това е било средство за защита, което е трябвало да бъде изчерпано в конкретните обстоятелства по настоящото дело.

88. По мнение на Съда, фактът, че първата жалбоподателка е оттеглил искането си за привременни мерки, няма отношение към въпроса за изчерпването на вътрешноправните средства за защита във връзка с продължителността на производството, отнасяща се до съществуването на спора. Освен това, той не счита, че с жалбата се злоупотребява.

89. Съдът също така отбелязва, че жалбата на жалбоподателите по член 6 § 1 не е явно необоснована по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията или недопустима на други основания. Тя трябва да бъде обявена за допустима.

Б. По съществуването на спора

90. Правителството заявява, че районният съд е действал с разумна бързина. Всички отлагания са били оправдани, тъй като страните, включително и първата жалбоподателка, са се опитвали да приведат доказателства. Нещо повече, първата жалбоподателка е възразил по отношение на допускането на съответните доказателства. Жалбоподателите отговарят, че подходът на районния съд на отлагане е предизвикал неоправдано забавяне при разрешаването на спора за родителските права.

91. Съдът отбелязва, че периодът, който трябва да бъде взет под внимание започва на 1 март 2000 г. и приключва на 21 март 2002 г. По този начин той е продължил две години и три седмици за две съдебни инстанции.

92. Съдът обръща внимание, че в случаите, свързани с гражданското състояние, се изисква особена грижа с оглед възможните последици от прекомерната продължителност на производството, особено по отношение на упражняването на правото на зачитане на семейния живот (*Laino срещу Италия* [GC], № 3158/96, § 18, ЕСПЧ 1999-I). По-горе, в контекста на член 8, беше разгледан ефектът от забавянето на разглеждането на молбата на първата жалбоподателка за привременни мерки относно родителските права. Въпросът по член 6 § 1 е различен, тъй като се отнася до проверката на основателността на гражданското производство и до въпроса дали това е направено в разумен срок.

93. Съдът, като взема предвид съответните критерии, установени в съдебната практика (вж. *Frydlender срещу Франция* [GC], № 30979/96,

§ 43, ЕСПЧ 2000 VII) и като отчита, в частност, естеството на производството, както и общата му продължителност, която съвсем не е неоснователна, и фактът, че разпитването на свидетели и събирането на други доказателства неизбежно изисква време, смята, че спорът за упражняването на родителските права над детето е бил решен в рамките на разумен срок, както се изисква по силата на член 6 § 1 от Конвенцията. Оттук следва, че не е налице нарушение на тази разпоредба.

III. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

94. Член 41 от Конвенцията предвижда:

“ Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевшата страна..”

А. Вреди

95. Жалбоподателите претендират 300 000 евро (EUR) за неимуществени вреди поради продължителността на производството относно родителските права, повтарящите се действия на насилие от страна на г-н Н. и безразличието на властите. Първата жалбоподателка твърди, че в резултат на нарушаването на нейните права, животът ѝ в България станал толкова непоносим, че тя се преместила в Италия с втория жалбоподател.

96. Правителството не коментира

97. Съдът отбелязва, че властите не могат да бъдат държани отговорни за поведението на г-н Н. и последвалите вреди по отношение на жалбоподателите. Той обаче счита, че жалбоподателите несъмнено са претърпели страдание и стрес, поради неспособността на властите да предприемат достатъчно мерки, за да гарантират зачитане на личния и семейния им живот. Като взе предвид съответните факти по делото и решавайки по справедливост, Съдът присъжда 4,000 евро общо на жалбоподателите.

С. Разходи и разноси

98. Жалбоподателите претендират 4650 евро за адвокатски хонорари за 93 часа работа в производството пред Съда при часова ставка от 50 евро. Те също така претендират 186 евро за разходи за куриер и 418 евро за разходи за превод. Исканията са подкрепени от

графици за часовете, споразумения за адвокатските хонорари, такси и куриерски разписки. Общо претендираната сума е 5,254 евро.

99. Правителството не коментира.

100. Съгласно съдебната практика на Съда, жалбоподателят има право на възстановяване на разходи и разноски, само доколкото е доказано, че те са били действително направени и необходими и са разумни като размер. При обстоятелствата в конкретния случай, с оглед на информацията, с която разполага и горните критерии, а също и като се вземе предвид факта, че част от оплакванията на жалбоподателите са били отхвърлени, Съдът счита за разумно да присъди сумата от 3,000 евро за покриване на разходите по всички точки.

С. Лихва за забава

101. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се основава на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която следва да се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ ПРИЧИНИ, СЪДЪТ

1. *Обявява* единодушно жалбата за допустима;
2. *Приема* с шест срещу един гласа, че е налице нарушение на член 8 от Конвенцията;
3. *Приема* единодушно, че не е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията;
4. *Приема* с шест срещу един гласа
 - (а) че държавата-ответник трябва да плати на жалбоподателите, в рамките на три месеца от датата на влизане в сила на решението съгласно член 44, § 2 от Конвенцията, следните суми, като легова равностойност по курса, приложим към датата на плащането:
 - (i) 4,000 евро (четири хиляди евро), както и всички суми, дължими като данъци и такси, за неимуществени вреди;
 - (ii) 3,000 евро (три хиляди евро), както и всички суми, дължими като данъци и такси от жалбоподателите, за разходите и разноските.
 - (б) че от датата на изтичане на горепосочените три месеца до изплащането на определените суми върху тях ще се начислява проста лихва, равна на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, приложима през този срок, увеличена с три процентни пункта;

5. *Отхвърля* единодушно останалата част от претенцията на жалбоподателите за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и съобщено писмено на 12 юни 2008 г., в съответствие с член 77 § 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Секретар

Пеер Лоренцен
Председател

В съответствие с член 45 § 2 от Конвенцията и Правило 74 § 2 от Правилника на Съда, към настоящото решение е приложено частично особено мнение на съдия Маруст.

П.Л.

К.В.

ЧАСТИЧНО ОСОБЕНО МНЕНИЕ НА СЪДИЯ МАРУСТ

Съдът е сезиран, за да установи дали реакцията на властите по отношение на ситуацията, за която първата жалбоподателка, действащ от свое име и от името на сина си, втория жалбоподател, са потърсили от тях помощ в съответствие с позитивните им задължения, произтичащи от член 8. Помощта на съответните органи е била поискана в ситуация, при която първата жалбоподателка и нейният съпруг, които са разделени и са се развеждали, са поискали да получат попечителство над тригодишния им син и са вземали момчето многократно едни от други, включително чрез физическа сила. Първата жалбоподателка иска временни мерки за попечителство и търси помощ във връзка с агресивното поведение на съпруга си. Мнозинството установява, че държавата е извършила пропуск в това отношение.

Въпреки, че има основание да се обвинява държавата относно липсата на бърза и ефективна реакция, все пак аз не желая да държа отговорна държавата, когато две частни лица са враждебно настроени един към друг и не са в състояние да се държат по един разумен начин. Ясно е, че и двете страни са допринесли за конфликта и не са показали добра воля в опитите за решаване на проблема в личния им живот по подходящ начин.

Трябва да се отбележи, че твърденията, направени от първата жалбоподателка, както и всички релевантни обстоятелства по отношение на положението на детето, е необходимо да бъдат проверени, което не може да бъде направено без събиране на доказателства. Ето защо, жалбоподателите не могат да очакват да получат решение веднага след подаване на молбата за привременни мерки.

Вярно е, че районният съд не е започнал незабавно разглеждането на молбата за привременни мерки. Въпреки това, съответният закон и установената практика изискват време, което да позволи помирение преди да може да бъде разглеждан всеки друг въпрос в бракоразводното дело. Районният съд не е имал причина да се отклонява от това правило, по-специално като взе предвид факта, че когато тя се явява пред съда през юни 2000 г., първата жалбоподателка не повдига въпроса за привременни мерки и не иска молбата ѝ за такива мерки да бъде разгледана на първо място.

Приемам, че след 11 септември 2000 г., когато първата жалбоподателка иска разглеждането на молбата за привременни мерки, някои забавяния могат да бъдат приписани на Районния съд, поради това че някои от отлаганията не са били напълно оправдани и че са положени недостатъчни усилия за събирането на всички доказателства в едно или две заседания. Въпреки това, кумулативният ефект от тези

закъснения, не удължава производството с повече от три или четири месеца.

Неоправдани забавяния с подобна продължителност могат да нарушат член 8 в някои изключителни обстоятелства, където съществува риск от тежки последици за интересите на заинтересованите лица. Въпреки това, не изглежда, че това е така в настоящия случай. Трябва да се отбележи, че по време на част от съответния период първата жалбоподателка е живяла със сина си и че е имало само много ограничен период от време, през който тя не е била в състояние да контактува с него. Ето защо, оспорените забавяния не могат да се считат, че са довели до сериозни последици, като например тези, които са предизвикали Съдът да констатира нарушения на член 8 от Конвенцията в други дела за попечителство над дете. Тези дела касаят продължителни производства, с продължителност няколко години (виж *Маршалек срещу Чешката република*, № 8153/04, § 49, 4 Април 2006 г.; и *Криж срещу Чешката република*, № 26634/03, § 72, 9 Януари 2007 г.). Поради тези причини аз смятам, че обработването от районния съд на молбата за прилагане на привременни мерки не може да се разглежда като пораждащо проблем по отношение на позитивното задължение на властите съгласно член 8 от Конвенцията да осигурят зачитане на личния и семейния живот на жалбоподателите.